

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr., za četrť leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Kdo ima pravico v imenu Slovencev govoriti?

Gotovo je uže marsikateri domoljub vzdihnil: sam Bog nam pomagaj, da bi jezikovnej vojski za enakopravnost slovenščine brž konec bil; kajti mnogo drugih rečij in vprašanj, ki zadevajo naš gmotni in duševni napredek, čaka uže silno težko, da se jih lotimo. Toda pred vsem moramo skrbeti, da ostanemo na slovenskih tleh Slovenci. V tolažbo nam bodi, da se borba bliža res koncu, kajti enakopravnost pred sodnijami smo ravno kar si priborili, vsaj za prve potrebe.

Na prizadevanje vrlih slovenskih poslancev v državnem zboru je naš justični (pravni) minister dr. Pražak z ukazom od 18. aprila 1882 številka 20513 zaukazal graške deželne nadsodnije predsedniku plem. Waserju, da se ima v njegovej nadsodnji na Kranjskem, Štajerskem in Koroškem pri vseh sodnijah slovenski uradovati, kedar to potrebujejo ali zahtevajo Slovenci. Znaprej se mora § 19. osnovnih pravic Slovincem pri sodnijah ustrezati in sodnije morajo v civilnih in kazenskih zadevah sprejemati vse v slovenskem jeziku pisane vloge in prošnje, to pa tudi od takih strank, katere sicer tudi nemški znajo. Graška nadsodnja je sklenola potem ukazu ravnati in ga je najavila uže vsem podredjenim sodnijam! Nobena sodnja, noben sodnik ne sme več slovenskega jezika zametovati, nobene slovenske vloge odbiti.

To je prva večja narodna zmaga, prvi večji uspeh naših državnih poslancev, prvi sad več kakor 400 na Dunaj odposlanih slovenskih prošenj. Hvala in slava vsem, ki so pripomagali!

Sedaj treba še priboriti enakopravnosti v šolah. Kedar to dosegnemo, rešen je narod slovenski največje nevarnosti. Ne pozabimo tega! Popremimo se vseh postavnih sredstev, zlasti uže zato, ker naši narodni sovražniki vse žile napenjajo, da bi ostalo pri dosedanem ponemčevanju. Sami rogovilijo zoper naše poslance, zoper narodne domoljube, kder le morejo. Podpisujejo prošnje pa še Slovence, slovenske župane lovijo,

da jim pomagajo. Dragi bratje slovenski, ne dajte se goljufati od smrtnih svojih sovražnikov! Pomislite, kdo ima pravico spregovoriti veljavno in prvo besedo, kedar se gre za blagor za obstanek Slovencev, za enakopravnost slovenščine? Morebiti dohaja ta pravica tujcem, Italijanom, Nemcem, Magjarom? Ne in stokrat ne! Prvo besedo v slovenskih zadevah mora imeti Slovenec. Morebiti velja tukaj na prvem mestu beseda slovenskih Judežev, odpadnikov, nemškutarjev, renegatov, ki se matere slovenske sramujejo in v lastno skledo pljuvajo? Tudi ne. Kedar pa je Judež imel med apostoli prvo besedo?

Tujci, Nemci, Italijani, Magjari, Judi, ki pri nas prebivajo in pri nas kruh jedó in, kakor skušnja kaže, se prav dobro redijo in bogatijo, nimajo v naših slovenskih rečeh prve besede. In če to storijo, so predrzni, nesramni in nehvaležni tako, kakor so nemškutarji grdi izdajalci. Teh ne gre poslušati v narodnih zadevah in njihova beseda v sedanjem državnem zboru tudi ne more obveljati.

Prva beseda toraj v naših slovenskih zadevah gre Slovincem samim in tukaj zopet od Slovencev izvoljenim državnim in deželnim poslancem, dalje slovenskim okrajnim, srenjskim, šolskim itd. zastopom. Ti imajo postavno in naravno pravico govoriti v imenu Slovencev. Zato naj podpisujejo le pravi Slovenci, dalje prav slovenski zastopi, prošnje za enakopravnost slovenščine ter jih naj dpošiljajo slovenskim državnim poslancem. Vsi drugi so pri nas več ali menje neprijazni nam Slovincem in tudi pravice nimajo nobene, da bi v našem imenu govorili.

Zato so pa tudi vse prošnje nemčurske, kakoršnih podpisujejo Nemci in tujci in nemčurji po naših mestih, trgih in drugod zoper nas, popolnem neopravičene. Teh ljudij nihče ni od nas pooblastil ter se nimajo vmešavati v naše domače slovenske zadeve, to tem menje, ker pravične zahteve Slovencev nobenemu živemu človeku na svetu ne delajo krivice. Nemci n. pr. naj imajo svoje nemško uradovanje, svoje nemške šole in zavode, a mi Slovenci nismo kakšne smeti, smo tudi ljudje,

ki plačujemo svoje dače jednako Nemcem. Mi ne sovražimo nobenega tujega naroda pa to zahtevamo na slovenskej zemlji, da ljudje, ki pri nas prebivajo, tudi nas spoštujejo ter se ne drznejo nam na kvar šopiriti se, nas strahovati, zasramovati.

Čujemo, da se nekateri Nemci, v zvezi z nemškutarji res drznejo prošnje pošiljati na Dunaj zoper nas, zoper pred Bogom in svetom opravičeno jednakopravnost našega jezika v uradih in šolah. Slišimo, da so to storila mesta Maribor, Ptuj, Celje, Slov. Gradec, trgi Mahrenberg, Muta, Vozenica, Vitanje, Laško, Kozje. Poroča se nam, da je ptujski nemškutar Mihelič nemške takšne prošnje slovenskim županom doposlal in da so jih nekateri župani res podpisali, posebno okolo Ptuja, Pohorja itd. Vemo, da nemški listi „Tagespost, „Marburger-“ in „Cill. er Zeitung“ neprestano Nemce ščujejo zoper nas. Naposled delajo nasprotniki na to, da ob konci maja ali začetku junija skličejo in zbobnajo velik shod — Partei tag — Nemcev, nemčurjev in nemškutarjev v Celje, da bodo zoper nas Slovence psovali in resolucije sklepali ter svetu bahaje se kazali: glejte, kako smo Slovence na spodnjem Štajerskem potlačili, ponemčili, iztrebili; kmalu jih ne bode več!

Kaj hočemo tukaj storiti Slovenci? Najprville imamo slovenske narodnosti svoje še premalo zavedne brate svariti in tako zabraniti, da ne bodo nemških prošenj podpisovali.

Zastran nemških mest in trgov in „Partei-tag“ pa bodemo prisiljeni tudi v Celje in iste dni sklicati velikansk shod štajerskih Slovencev. Na tisoče nas mora privreti, da javno, jasno in glasno, pošteno in postavno protestiramo zoper uže brezsranno in drzno rovanje nekaterih zagriženih prusko nemških kričačev, ki hočejo zavoljo nekaterih, sicer poštenih Nemcev med nami, proglasiti spodnjo Štajersko kot uže ponemčeno pokrajino. Tolike nesramnosti ne smemo in ne moremo mirno prenašati. Toraj na delo!

Zasramovanje Slovencev.

(Govor drž. poslanca dr. Vošnjaka v drž. zboru.)

I. Kakšno omiko širijo nekateri nemški listi v svojem sovraštvu do Slovencev, to kaže neka mazarija v celovskem lističu: „Freie Stimmen.“ To je pol v nemščini, pol v slovenščini zložena zabavljica na narodnjake. A v tej pesni nabajam vender čudovit stavek, ki dokazuje ravno nasprotje od tega, kar so gospodje dokazati hoteli. Glasi se namreč tam v tretjej strofi, — prositi moram gospode, da smem to čitati, pisano je v takem jeziku, da ga tudi Neslovenec more umeti (bere):

„Das Windische blos nucamo
Wenn reden wir z ljub' mamico
Alj očkam, bratom mit dem Knecht,
Nur da slovensko kommt uns recht.“

Torej! Tu se pravi, da ljudje slovenski samo potrebujejo, kedar z ljubo mamico, z očetom, bratom, ali, kakor se zaničljivo pristavlja, s hlapcem govorijo. Kateri jezik je toraj ljudski jezik? Če ljudstvo med seboj, če vsak z materjo, očetom, bratom samo slovenski govori, se more tu reči: ljudje ne ljubijo svojega jezika?

Da, ljubijo ga, ker je jezik, katerega govoriti so mater slišali in se učili prve svoje misli izražati. A način, kakor se počenja zdaj s slovenskim narodnim jezikom v Koroškej, ne odvzima ljudstvu le narodno, marveč tudi moralčno čuvstvo in samosvest. (Dobro! dobro! na desnici.) To ravnaje ponižuje vsak narod, ki ljubi svoj jezik in narodnost, in žalostni izgledi surovosti so se mi poročali tudi iz Koroške, katere surovosti so si pozamezni ljudje roditeljem nasproti dovolili. Meni je pravil nekdo, ki je bil sam navzočen pri tem dogodjaji, kako je nekov iz naše nove šole izišli kmetški fant svojemu očetu povedal v obraz psovko „ti slovenski bedak“ (du windischer Trottel), (Čujte! čujte! na desnici), ker uže zna nemški — saj vemo, kaj pomeni „nemški znati“ — prav za prav nemški lomi, oča pa samo slovenski govori. Če tu, gospoda moja, ne trpi npravstvena odgoja mladine, sodite sami iz žalostnih dogodjajev. (Istina na desnici.)

Gospoda moja, jaz mislim, da sem vam jasno in žal! resnično sliko o razmerah v Koroškej podal in vse ugovore tako pojasnil, da si morete zdaj sami napraviti sodbo, ali imajo v interpelaciji navedene trditve kake neresničnosti v sebi. Pravo in resnično je vse, kar sem omenil, dokaz temu oficijelni akti, katere sem navel; torej morejo pač oni gospodje, kateri so na mojo prošnjo podpisali interpelacije, biti pomirjeni, ker so resnico in nič kot resnico podpisali.

Gospoda moja! Jaz moram prav za prav obžalovati, da ravno v Koroškej v nekih krogih obstaje tako sovraštvo proti Slovincem. A ne morem se čuditi o tem; kajti povsodi, kjer se je ljudstvo iznarodilo, stopali so ravno potomeci iznarodenih najhuje proti sonarodnjakom (Istina! na desnici); to vidimo po vsem svetu in tudi v Koroškej.

Koroška bila je do 13. in 14. stoletja popolnem slovenska, v tem, ko je zdaj le še v južnem delu slovenska. Ponemčevanje pa se nij izvršilo le z iznarodovanjem, marveč deloma pa naseljevanji, ker je bilo prebivalstvo takrat menj gosto in se vsled tega porinilo proti jugu; a vsekako je bila Koroška nekdam slovanska; to izprevidamo iz zelo zanimivih spomenikov.

Znano bode pač gospodom, osobito onim, ki se bavijo z nemškim slovstvom, da je 1227. leta „minnesänger“ Ulrich von Lichtenstein potoval po teh deželah. Nastopil je takrat pot iz Benetk, se je tam kot kraljica Venera preoblekel in je skozi Koroško dalje na sever do Česke potoval. Ta Ulrich von Lichtenstein je poslal sla

pred seboj, da naznani vsem knezom onih dežel, kjer bude potoval, njega prihod. Ta vel je, kar mimogrede omenim, prišel tudi v Kindberg v Štajerskeje k Otonu pl. Bučkove, kateri mu je odgovoril (bere):

„Vil edelii künigin,
Juch heizet willekomen sîn
In Ditzlant ein windisch wip.“

Ta Oton je torej menil, ker pride kraljica z juga, da je ta Venera vindiška ali slovenska žena. Ko je Ulrich von Lichtenstein prišel na koroško mejo, pričakoval ga je tu knez koroški s 100 svojih vitezov, in sestanek opeva Ulrich von Lichtenstein v svojej znanej pesni toko-le (bere):

„Der Fürste und die Gesellen sîn

Mich hiezen willekommen sîn;

Ir gruoz was gegen mir alsus,

Buge waz primi, gralva Venus“,

to se pravi v slovenščini: „Pozdravi Bog Vas, Venera kraljevska“. Knez koroški je torej tedaj s svojimi vitezi vred slovenski govoril. Znano je tudi, da je v istem času knez svojemu ljudstvu obljubo dajal v slovenščini, o čemer priča historični spominek na Gospesvetskem polji, kjer se je knez kronal.

Obžalujem, da so Slovenci Koroške to predgovino popolnem pozabili; a nadejam se, da se je bodo zopet spomnili in prišli do zavesti, da so potomci naroda, kateri se je nekdanj daleč čez zdanje jezikovne meje razširjal in da je njega jezik zelo star in se je že v 9. stoletji pisal. Da si je ona (leva) stran trditev mojega prijatelja dr. Tonklija s posmehom sprejela, da je slovenščina kot pismeni jezik starejša, nego nemščina, ponovil bodem to trditev. Kakor znano, je zdanja slovenščina hči staroslovenščine, in isto tako znano je, da se je v staroslovenščini spisala že množina knjig, ko se o nemščini kot pismenem jeziku prav za prav še govorilo nij; le v gotščini je bilo nekaj odlomkov.

Torej se ne more Slovincem očitati, da je njih jezik nov, narejen, tudi ne, da še le nastaja, kakor je gospod vitez Carneri trdil.

(Konec prihodnjic.)

Gospodarske stvari.

Mak (Papaver somniferum) in njegova posejatev.

Mak je jednoletna rastlina z vejastim 3, 4 do 6 čevljev visokim stebлом, ima štirilistnat velik cvet in drobna semenska zrnica v veliki mnogopredalčkasti glavici.

Mak je trojne sorte: 1. beli mak ima beli cvet in belo seme; 2. črni mak z rudečim cvetom in črnkastim semenom; 3. modri mak ima debele zaprte glavice, rudeče modri cvet in modrikasto seme; ta sorta rodi več semena ko beli mak pa manj ko modri. Olja pa daje več. To poslednjo sorto večidel tam sejejo, kjer mak

v velikem pridelujejo. Ta rastlina zasluži, da si tudi manj semena vrže, bolj ko vsaka druga oljnata rastlina, da se marljivo seje, kajti potrebuje le malo časa, da vzraste in dozori, se prilega vsakemu žitnemu kolobaru, ni posebno občutljiva proti slani in suša ji ne škodi tako lahko in prenaša celo mrazove višjih krajev.

Mak zahteva prbko globoko vzrahljano, dobro opleto in močno pognojeno zemljo. Mak se more po vsakem drugem sadežu sejati, celo kot drugo posejalo po repi, zelju in drugih okopavnih sadežih pa tudi med korenje.

Mak se seje rano spomladi konec aprila, začetek maja, sploh pa kolikor prej toliko bolje. Seje se navadno na široko, se le plitvo povleče in potem povalja. Posejatev po vrsti je boljša. Kdor hoče lepo zino in mnogo olja, ga ne sme pregosto sejati.

Na oral ga gre 2½—3 funte. Dokler raste, se mora marljivo oplevati, kjer je pregost, se mora popipati in naj manj dvakrat okopati. Dobro ga je tudi osipati. Žetev je navadno meseca avgusta. Mak se ali popiplje ali požanje, rahlo poveže in v kopice postavi, da se posuši. Suh se pospravi na škedenj in izmlati, pri čemer se pa mora paziti, da se s cepci seme ne razbije. Zato je dobro slame spod nastlati. Drugod tudi na škoporesnici glavice porežejo in seme iztresejo iz glavic in potem s siti očistijo.

Čisto zrnje se na zračnem podu tanko razgrne in večkrat premeša, da se tako pesuši in ne zaduhli ali celo splesni. Pridelek se navadno računi 16—17 mernikov od orala. Mernik semena vaga 67—80 funtov in daje po 18, 24 in celo po 30 funtov olja.

Makovo zrnje se raznovrstno rabi kot začimba k jedim, v kuhinji in za pecivo, za zdravilo in za olje. Makovo olje je zaradi slaje in okusnosti za jedi posebno pripravno. Prga iz maka, ki se je mrzel prešal, se poje, druga pa živini kot klaja položi. Stebla, listno rebrovje in glavice imajo omamljivo tvarino v sebi in zato tega živina ne sme povžiti. Naj bolje kaže vse slamovje zažgati. Seme za prihodnjo posejatev se hranuje v glavicah, ki se pod streho varno kam obesijo.

Divji oves.

Jeden naj sitnejših plevelov je divji oves. Njegovo seme ostane dolgo časa kaljivo in veter ga daleč raznosi, ker so rese take, da se sapa lahko o nje vpre. Zato je pa tudi pokončanje tega plevela precej težavna reč. Jeden sam posestnik na jednem kraju malo ali nič ne opravi. Tu morajo vsi skupno pomagati. Prav čisto seme za posejatev, praha in okopavni sadeži, posebno pa posejatev repiča so naj bolj izdatni pomočki zoper plevel, divji oves. Ako ga je med jarino veliko, nič ne preostaje, ko vse vkup poseči in v seno posušiti. Tudi kaže take njive, ki so z div-

jim ovsem močno zapleveljeve nekoliko let za posejatev zelene klaje porabiti. Iz semena ga je težko ločiti in tedaj kaže tako zrnje ne za posejatev porabiti, ampak rajši živini položiti.

Zoper stanoge ali tripe.

V kletih se mnogokrat stanoge v silnem številu pokažejo. Dobre pokončevavke teh ostudnih mrčesov so se skazale krote krastovice. Če se jih par v klet spravi, kmalo vse stanoge polove.

Dopisi.

Iz Maribora. († Naroden oficir.) Blago srce mladega narodnjaka, izročili smo nedavno na ljubljanskem pokopališču pri svetem Krištofu materi zemlji. Po dolgotrajnej, mučnej bolezni ugasnil je v ljubljanskej bolnici vsem tukajšnjim narodnjakom in čitalničarjem dobro znani c. k. lajtnant 47. pešpolka, Janko Fritze. — Porojen od siromašnih roditeljev na Velčah blizu Ljubljane 27. decembra 1858. leta šolal se je prominoli skrajema na narodnej šoli pri D. M. v Polji. Bistrega dečka spravili so potem v Ljubljano, kder je dovršil normalko, ter štiri real-kine razrede. Jako nadarjen izvrsten in duhovit mladenič bil je vsako leto prvi odlikovanec. Toda borenje za vsake danji kruh, — kajti s poučevanjem ljudske dece moral si je služiti hrano, a še več strankarsko postopanje nekaterih profesorjev, mu veselje do daljnih študij — ogreni, ter vpiše se prostovoljno v vojake. Dovršivši v 4 letih kadetno pripravnico, stranom v Zagrebu, stranom v Tridentu, prebije izvrstnim vspehom stroge izpite, je imenovan častniški namestnik, a leto kasneje lajtnant. Ali samo polu leta nosil je zlati portê pèe. Pri težavnih, umornih manevrih po goratih Tirolah nakopal si je bil hudo bolezen na prsih. Šel je v gradsko bolnico lečit se, a o božiči napoti se domov v Velče, iskati si zdravja. Ker mu je pa prihajalo dan na dan huje, odveli so ga pred mesecem dni v ljubljansko bolnico, kder mu je nemila smrt 11. m. m. prekinila življenja nit, ne še 24 let staremu. Z vsem vojaškim dostojanstvom pokopali so umrlega 13. m. m. Šestorica konj vlekla je z vojaškimi emblemi okinčano krsto, na katero so mu djali prijatelji vencev; trije odlikovali so se s krasnimi trakovi in napisi, mej temi čitalnični s trobojnico našo. Polk, v katerem je služil prominoli zastopali so trije iz Maribora došli častniki, isto tako je mariborska čitalnica poslala zastopnika, a več častnikov raznih branš, ter dokaj družega občinstva provedlo ga je do kraja tihega miru. V zadnje zaszvirala mu je tu godba vojaška, nad mladim grobom gromele so puške pokojniku v zadnji pozdrav. Od zibeke tako rekoč, do groba bil je umrli zvest sin materi Slavi. Zagrizeni učitelji, tako v civilnem, kot kasneje v vojaškem življenju pikali so ga „Slovenec“ — imeli

ga kot tacega opisanega v svojih beležkih, kot bi to, Bog zna, kako zlodejstvo bilo. Marsikatero moral je požreti radi tega, marsikako grenko čuti, toda kljub temu nazivljaj se je javno in ponosno Slovenec, naročal si sam raznih domačih novin in knjig, ali izposojal si jih pri prijateljih, ter po moči podpiral narodna podjetja. Čitalnici našej bil je ud. Zbog prijaznosti in ljubeznjivosti njegove čislali smo ga vsi, ter ljubili ga zaradi resnega vedenja in ponosa. Kako je ranjki ljubil rodni svoj jezik, svedoči ta-le slučaj: ko mu je v Tridentu ležal polk, srečal je nekdam gospo, slovenski govorečo s spremljevalcem. „Za njima je stopil“, ko je čul sladke glase. Nekdam bil je v krčmi v navedenem mestu mej drugovi. Pri nasprotnej mizi sedela sta neznana mu gospoda uradnika in pisatelja B. in K. „Po konci sem planil“, tako piše, „kakor jelen, ko začujem milo naščino; skočil sem k njima, ter viknil: Na zdravje gospoda! Bog Vaju živi! I jaz sem Slovenec! — Pustil sem drugove, prišel k njima, ter v njiju družčini preživel lep, srečen, vesel večer. Zdam pa smo si pobratimi.“ — In to blago dušo domorodno odvela nam je smrt. Sladko spavaj, pobratime Janko! Večen Ti spomin! Ne lavor, ne rezan kamen, ne bode ti značil tihega pokoja kraj! Le v narodnih novinah stavi Ti s temi vrsticami skromen spomenik veren pobratim.

Harambaša.

Od Savinje. (Savinjski sokol.) Od vseh krajev slovenske zemlje dobajajo vesele novice, moramo toraj od naše Savinje eno razglasiti, od koje upamo, da bo vsakemu po volji, če ni ravno nemčur. Nemčurji pa hvala Bogu uže davno iz naše doline šila in kopita pobirajo, čeravno nam hočejo uže tudi tukaj v vsako kočjo in gorsko kolibjo zveličavno švabščino vrinoti. Le tu pa tam še kak revež čisto osamljen tiči, pa kar ne zmezi se ne, ker ve, da bi drugače kmalu izvedel, kje da poper raste. Te ugodne razmere pa so puzročila mnoga narodna društva, kojih je malo kje toliko, kakor ravno v našej dolini. Ali ta društva so le bolj lokalna, in davno se je uže čutila potreba tacega društva, koje bi čez celo dolino vpljivati zamoglo. Vrli Mozirjani so tudi v tej zadevi pravo iztuhtali, tako, da bi boljša kar biti ne mogla. Sklenili so namreč ustanoviti v Mozirji telovadno društvo. „Savinjski sokol“, za celo savinjsko dolino. Ta sklep pa ni samo sklep ostal, kajti pravila so bila hitro skovana, predložena, potrjena, prostori so oskrbljeni, in „Sokol“ je že tu, samo letati še ne more, ker mu manjka — perja. Vendar upamo z vso gotovostjo, da mu bode tudi perje kmalu vrastlo, in da bode potem veličastno krožil nad krasno našo dolino, tako, da bode s ponosom vsak Savinjecan v njega zrl. Vkljub temu pa to društvo vendar še marsikomu noče prav iti v glavo. Posebno naši „starine“ se čudijo, da je tako narobe svet. „Kaj se je treba fantom po tistih šrangah prepregati, saj se pri

delu zadosti utrudijo, močni so pa tudi zadosti, modrujejo oni. Vso čast našim očakom, ali v tem obziru se pa vendar le motijo. Da bi naš rod slab in mehkužen bil, to si vendar nobeden ne bo upal trditi, in ko bi vedeli tisti „Črni klanci“ in sivi zidovi razpadlih gradov govoriti, povedali bi, kako so videli nekdanj tisoče in tisoče Turčinov pod slovenskimi pestmi črne svoje duše izdihati. — Težavno delo pa človeku tudi moči jemlje, dostikrat mu celo spači postavo, in treba je toraj, si svoje teló zdravo, čvrsto ohraniti, ga tako utrditi, da mu ne delo ne bolezen škodovala ne bo. To pa stori ravno telovadba. Mimo tega pa se bodo naši fantje, koji se mnogokrat na žalosten način ob nedeljah, večer z „paklesti“ za vogli pozdravljajo, vadili društvenega življenja, učili se bodo spoznavati, da je le v združenosti moč in blagostanje in opuščali bodo vse napake, koje jim nečast delajo. Tako bode združil, „Savinjski sokol“ krdolo navdušenih, čvrstih ljudi pod svojo zastavo, in prepričani smo, da potem naši starine ne bodo več majali z glavo, ampak da jih bodo ponosni izdelanim nemčurjem kazali rekoč: „Glejte, to je naša kri.“ Kedar pa bode kje kaka narodna veselica, bode tudi „Savinjski sokol“ vsikdar zraven, ker njegova načela bodo vselej, potegovati se ga čast in slavo naše slovenske domovine. Vrli rodoljubi savinjske doline pa so najljubnejše vabljeni, za to skrbeti, da bode društvo v številu in tudi gmotnem obziru napredovalo, kajti le tedaj bode zamoglo svoj poklic tako izvrševati, kakor se pričakuje.

Iz št. Ilija pri Velenji. (Slovo.) Neizrečeno nas je vžalila novica, koju smo čitali v „Slov. Gosp.“, češ, da so nam odvzeti naš ljubeznjivi dušni pastir, prečastiti gospod dekan Franz Trafenik, ter prestavljeni v nam bližnje Skale. Izrekamo Jim torej užaljenih src s temi priprostimi vrsticami našo najgorkejšo zahvalo za ves trud, skrb in gorečnost, s koju so 7 jako slabih let pastirovali št. Ilijskim ovčicam. Odišlega č. g. dekana pa prosimo, naj se spominjajo nas v svojih molitvah in daritvah, saj v naših srcih ostanejo v blagem spominu tudi še pri naših potomcih, posebno pa žalujejo siromaki, kojim so bili najskrbnejši oča. Bog Jih ohrani še mnoga leta v veselje svojih faranov. Št. Iličani.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Vendar enkrat dobijo Slovenci drobtinico enakopravnosti s papirja v djangsko priznavanje: minister Pražak je zaukazal slovenske vloge brez izjeme sprejemati pri vseh sodnijah na Kranjskem, spodnjem Štajerskem v okrogu celjske okrožne sodnije pa na Koroškem, kder so Slovenci. Hvala Bogu in vrlim poslancem; sedaj bodo le slovenščine dobro zmožni sodniki pri nas! — V državnem zboru obravnavajo novo colninsko postavo; naučni odsek je sprejel dr. Kviča-

lovo resolucijo: Ljubljana dobi slovensko gimnazijo, drugod se ima slovenščina upeljati kot učni jezik, v kolikor dopuščajo uže natisnene knjige, na učiteljskih se ima bolje gledati na slovenščino. — Vojno ministerstvo namerava vojaštvo predružačiti, namesto sedanjih dvojnih 80 regimentov pešcev, bi naj bilo 130 pešpolkov, vsak 3 bataljone močan, dva regimanta vkup bi imela 1 rezervni bataljon in vrhu tega bi še dobil vsak regiment 1 „mobilni“ (prestavljalni) bataljon, ki bi pod puško moral, kedar bi trebalo kakšno deželo zasesti ali vstavev iti mirit. — Na Českem so delavci, kateri premog kopljejo, slabo plačani, morajo celo po nedeljah delati. To jim je bilo preveč in so hipoma ustavili vse delo. Sedaj jih mirijo in celo vojakov je trebalo tje poslati, ker se je neredov bilo bati. — Šlezki deželni predsednik liberalce Summer je umrl in na njegovo mesto pride vrl Poljak plem. Saleski. — Ogerski minister skupnih financ Szlavy je poslovanje sam rad položil. On je v Bosno in Hercegovino pošiljal veliko magjarskih uradnikov, inženirjev itd. sploh podpiral magjarsko politiko in toraj mnogo zakrivil vstajo. Naposled se je z vojaškim poveljništvom sprl in popustil ministerski stol. Dobro, da je odšel. — Hrvatski sabor je sklenol, da ima Reka vselej pri Hrvatskej oštati. Magjari so radi tega silno hudi.

Vnanje države. Ruskega carja bodo meseca augusta v slavnej Moskvi slovesno kronali. Priprave delajo se velikanske. Proti Nemčiji sklenoli so ruski ministri mesta Varšavo in Kovno spremeniti v močne trdnjave. — Bolgarski knez potuje po Evropi; obiskal je najprvlje našega cesarja. — Turški sultan pošilja vedno več vojske v Tripol; pravijo tudi, da hoče Egipt zasesti in tamošnjega vice-kralja odstaviti; Angleži in Francozi pa tudi prežijo na ovo deželo in tako mislijo nekateri politikarji, da pride ondi do krvi preliivanja. — Močno osupnilo je svet, da Italijani izredno veliko denarjev trošijo za vojaštvo ter stavijo ob vseh mejah velikanske trdnjave. — Nemški Bismark pozval je državni zbor in je sedaj mu tudi gosposka zbornica pritrdila, da opusti brezuspešno vojsko zoper sv. katoliško Cerkev. — Angleži in Irce skušajo sedaj na dobrem porazumeti se; irski vodja Parnell je iz ječe izpuščen in vlada bode skrbela, da postanejo irski najemniki po rešitvi gruntov zemljiški posestniki; angleški grajščaki dobijo od vlade nekoliko odškodnine.

Za poduk in kratek čas.

Poezije.

— Zložil S. Gregorčič.

Kakor po dolgej suši dobrodejen dež na žejne livade, tako zaželena prišla je ta prelepa knjiga našemu slovstvu. Slavnoznanani „Zvonov“

pesnik X. predstavlja se v njej slovenskemu občinstvu, katero si je v naši materialni dobi še ohranilo živo čut za čarobno moč poezije in podaje nam kakor vizitko svoj kip rekoč:

„Poet, le malokomu znan,
Leži po svetu rezmetan,
Da kip njegov bi vam podal,
Raztresene sem ude zbral —
Ne vseh! . . . a kdor pogleda té,
Spozna mu glavo in srcé.“

Zares, pesnikov kakor iz marmelja rezan kip zre nam nasproti iz divnih teh poezij, duhovita, globokomisleča glava in plemenito, rahločuteče srce.

Z mladeniško navdušenostjo, lepih vzorov poln stopil je mej bujni svet, a kmalu videl je v grob devati pravico, zrl bratoljubja je pokop, vzore pokopali so in pogrebei in spremniki prepevali in plesali so na grobu. Tedaj ubegla mu je radost, več nij bil vesel in

„Tedaj oblekel sem še mlad

Obleko žalno to,

Na grôbe vzôrov, sanj in nad

Solzé mi zdaj tekó!“

Vsahnil mu je veselja vir, ne miče ga dežela rajskomila, ne južnih gričev sad in cvet, ne srčno vdani drugi, ki mu kličejo „ostani!“, — zlatih dnij spomin ga vleče v planine nazaj, v planinski raj!

„Tam srečen pastirček sem glasno pojóé,

Veselje srca razodeval,

Poslušal je potnik, po dolu gredóé,

Moj drug mi je z onkraj odpeval.“

Zdaj postal je mej svetom drugačen pastir, slovečo čuva čedo, pa življenja sreča je izgubljena. Vso bol neizpolnjenih želja in vso pezo prstenega oklepa, v katerem je iskri duh, razkril je pesnik v velekrasnej pesni „Človeka nikar!“, kjer gleda pesnik v delavnico božjo:

„In videl vedno sem vrtenje,

Prelivajoče se življenje,

Prerejevanje, prenavljanje,

Iz bitja v bitje presnovljanje.“

— — — — —

A smrti nijsem vzrl!

Ko strta ilnata bo ječa, hitel bo duh pred Večnega obraz, ki prstene ostanke porabi za novo stvar.

Za kako? Jaz ne vem,

Ti sam si gospodar!

A ene te prositi smem:

Iz praha vzgoji ti cvetieo,

Podari logu pevko-ptico,

Katerokoli vstvari stvar:

Kedor bi pa ko jaz na sveti

Imel čutiti in trpeti,

Mej dvômi, zmotami viseti —

Človeka — vstvariti nikar!

To je filozofija, to je neizogibljiva tragika življenja!

A dasi visi pesnik mej dvomi in zmotami, akoravno se mu ne izpolnijo želje in brepenenja, vender on nij pesnik svetovne bolesi. Ponosen mu je duh, ne uklanja se viharju, boji se pokoja in ljubi dejanje, ker življenje nij praznik in

„Dolžan ni samó, kar veleva mu stan,

Kar more, to mož je storiti dolžan!“

In to zlato gaslo obistinil je Gregorčič uže s prvim zvezkom svojih poezij. Te pesni so dejanje! Slastno se bodo čitale in čitale, blažile bodo srca in vnemale čut za lepoto, za vzore.

Težko je odločiti se, katerej pesni gre prvenstvo. Glede jezika, oblike, misli, razpeljave bi vender „Soči“ odredili prvo mesto. Ta „Soča“ ima, čim večkrat se čita, tem več biserov v sebi. Značaj gorske reke, prestop v ravan, nekaj prosoščeg pogled v bodočnost in domoljubno škratno zarota reke izražena je res mojstersko.

Prav elegične lepote je pesen „Na potujčeni zemlji“ in „Domovini“, najžarnejše domoljubje pa odseva iz pesni „V pepelnični noči“. Veliko je dragocenega blaga v tej zbirki. Koga ne bode ganila „O nevihti“, „Po bitvi“, „Pozabljenim“, „Oljki“, kdo ne bode čutil usodo vojaškega stanu pri pesnih „Vojaci na poti“, „Vojakove neveste poroka?“

Vse pa so izredno blagoglasne, polne krasote in izvirnih mislij. Da je jezik krasen in stih umetno cizelirani kakor bronast umotvor, se pri pesniku, kakoršen je Gregorčič, umeva ob sebi.

Zavzel je Gregorčič s temi poezijami jedno najodličnejih mest v naši literaturi in ves slovaški jug sme se dičiti z njegovim imenom.

Ponosno pa sme biti zlasti naše dubovenstvo, da je izmej njegovih članov vzrasel nam tak veleum, tak pesnik, ki je prevzet pravega pesniškega ognja in ima jezik in obliko tako v oblasti.

Ker je tisk gg. Klein in Kovač tudi krasen, vnanja oblika elegantna, želimo le to, da se ta knjiga širi po slovenskem svetu, da se nahaja ne le v kmetskej hiši, ampak tudi v vsakem narodnem salonu, da se čita in prebrana zopet čita!

Smešnica 18. „Je li osel glagol. (Zeitwort) ali ne?“ vprašal je učitelj učenca. „Je glagol“ odgovori učenec, ker se lahko reče: „Jaz osel, ti osel, on osel.“ J. Jamički.

Razne stvari.

(Slovenski tabor) nameravajo celjski in savinjski domoljubi sklicati v Celje, da zavrnejo napade nemškuterskega „Parteitaga“ celjskega.

(Prošnje) za enakopravnost slovenščine odpisale so na Dunaj srenje: Nova cerkev, Sedlaček, Podlehtnik, sv. Trojica, Smolinci, Zupetinci, sv. Andraž, Levanjci, Pacinje, vse v lpujskem okraji dalje: Laporje, krajni šolski svet Laporjski, Cigonca, Žabljek, Vrhovlje, Hošnica, vse v Slov. bistrškem okraji. Živele in slava!

(*Nemškutarsko prošnja*) dr. Miheličevo in to-
raj Slovincem sovražno odposlale so občine Kar-
čovina (podpisani so: župan Wojsk, Jakob Wes-
sijak, Jožef Stelzer, Franc Petek, Janez Krivec)
sv. Janž na Dravskem polji (podpisani so: Georg
Frass, Johann Sell, Simon Frass), Cirkovec in
Zgornja Pristova (podpisani so: Janez Ziserl, Franc
Mendasch, Mat. Ulrich, Franc Löschniggggg, Buch-
berger. Ti so tedaj šli v nemškutarsko past! Sra-
mota pred celim slovenskim svetom!

(*Mariborski dijaki*) nemške narodnosti za-
peljani od prusačkih pritepuhov začeli so grdo
razsajati. Pri g. Greinerji so 4 slovenske goste
opsovali rekoč: Slovenci so psi, ki ne govorijo
kakor ljudje, ampak lajajo kakor psi. Po noči
od sobote do nedelje pa so zaviti v nemške in
pruske boje prihruli v kavarno, in tamošnjim c. k.
oficirjem zakrolili prusačko-nemško himno: Wacht
am Rhein. Oficirji žaljeni so mokroušesne po-
glavce omilnjoč takoj zapustili kavarno.

(*Obsojeni v Celji*) bili so Janez Blazovnik
iz Ribnice na 4 leta, Jož. Tažker na 10 mesecev,
Franc Widmer na 5 let, Karol Leopold iz Jare-
nine na 3 $\frac{1}{2}$ leta v težko ječo, Marija Frangež in
Vincencij Skodič k smrti na vislicah, ker sta 70
letnega B. Frangeža v Spod. Polskavi ubila, in
21letna dekla Franca Kočnik na 3 leta v ječo,
ker je svoje novorojeno dete usmrtila.

(*Podružnica kmetijska*) v Mariboru je dne
26. pr. m. zborovala in pritrčila nasvetu g. Hirsch-
hoferja, viničarski red se ima tako predelati, da
bodo gospodarji viničarjem službo odpovedavali
od 1—10. februarja, a viničarji selili se od 20.
do 28. februarja.

(*Prestavljen*) iz Šmarije v Ptuj bil je okrajni
sodnik g. plem. Scheuchenstuel, g. Morikutti (ko-
roški Slovenec) v Gornji grad, g. Lulek v Celje in
Wokaun v Kozje. Prvi trije znajo dobro slovenski,
zadnji pa toliko, kakor nič.

(*Posojilnica v Konjicah*) imela je lani dohod-
kov 90.641 fl., izdatkov 94.900 fl., v resernem
fondu je 9089 fl. Ali ni mogoče Slovincem ondi
osnovati posojilnice?

(*Mrtvo našli*) so Apolonijo Holz na železnici
med Ptujem in Možkanej.

(*S kolom ubil*) je hlapec Franc Požar v Šu-
petevcah hlapca Franca Kelherja.

(*Z nožem zaklal*) je tesar Janez Florijanec
rekruta Jerneja Rednjaka na cesti iz Slov. Gradca
v Skale.

(*Konjice*) dobile so svoj „Deutscher Schul-
verein“ ker je se 47 mož našlo, ki imajo preveč
denarjev. Načelnik jim je znani Ladislav Possek.

(*Somboteljčani na Ogorskem*) sklicali so velik
shod, v katerem so zbrani hudo grajali, da smo
zasedli Bosno in Heregovino. Čudni strici so
Magjari!

(*Svitli cesar*) so za novo šolo pri sv. Florijanu
v Doliči 200 fl. podarili.

(*Slovenščine nezmožni*) namestnijski konceptist
g. dr. Geimayer, rojen Gradčan je pred nekimi
dnevi imel berno obravnavo in vsi pozivi na
lastnike v občinah sv. Kunigunde, Oplotnice, Kota,
Ugovce, Verhovelj, Grušovja, Bezine in Konjic bili
so nemški.

(*Opozorimo Slovence*), da naj na podlagi mi-
nisterskega ukaza od 18. aprila t. l. zahtevajo
slovenske zapisnike; od notarjev in advokatov pa
pričakujemo, da bodo zdaj bolje pogosto sloven-
ske spise narejali.

Loterijne številke:

V Trstu 29. aprila 1882: 56, 6, 16, 35, 79.

V Linci " " 44, 6, 56, 19, 16.

Prihodnje srečkanje: 13. maja 1882.

Toplice radenske slatine pri Radgoni (Radkersburg) začno se 1. maja.

Med poznanimi slatinami najimennitnejša sla-
tina, zadržavajoča ogljeno kislino, ogljeno-kisli
natrij, litij itd. rabi se proti kroničnim boleznim:
protinu, revmatizmu, katarom pljučnim, želodečnim,
črevnim, materničnim, scalnim, proti pesku in ka-
meničem mehurja in obisti, škrofeljnom, engleš-
kej boleznii dece, slabokrvnosti, mrtvoudnosti, v
začetku jetike, proti zlatenici, zlatnej žili, proti
oslabljenosti živcev, v hysteriji itd. Kdor želi kaj
o tej slatini seznaniti, naj se obrne na opravništvo
tamošnje.

Dr. Klemencič,

zdravnik kopališča.

2—2

Pridna deklica

slovenskega in nemškega jezika večča
dobi kot prodajalka dobro službo v Mariboru
pri

Albrecht in Strohbachu
v gosposkej ulici.

3—3

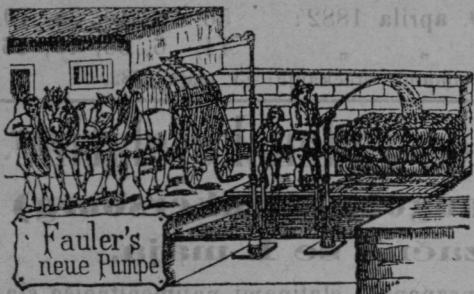
Dobro podjetje.

Jako lepa hiša, prilična za kupčijo z
mešanim blagom, vinom in deželskimi pri-
delki, v močno naljudenem trgu spodnje-
štajerskem, daje se takoj v najem po
ugodnih pogojih. Več pové opravništvo
„Slov. Gospodarja“, če se temu piše z
geslom: „dobro podjetje“.

Orgle na prodaj

ima znani domači orglar, France Naraks v Arnji vasi blizu Petroč. Te orgle imajo 10 spremenov, so zvesto in dobro izdelane ter se takoj prodajo za 600 gld. 3—3

Dobre sesaljke, vodovlaki ali pumpe.

Faulerjeva patentna sesaljka, vodovlak ali pumpa za vzdigovanje vode, gnojnice pripada najboljim, pri-

prosto narejenim in najcenejšim pumpam. Prodava se v dvojnej velikosti.

Štev. 1. s cevjo po 60 centimetrov široko v premeru in po 3 $\frac{1}{2}$ metra visoko ter velja 24 fl.

Štev. 2. ima 75 centimetrov v premeru debelo cev, ki je tudi 3 $\frac{1}{2}$ metra visoka, pa velja 35 fl. to pa v štacuni v Gradci. Za dobroto se daje poročstvo, namreč, da vzdigne v enej uri po 7000 litrov tekočine.

Anton Körösi,

trgovec z železom v Gradci

1—6

Griesgasse Nr. 10.

Zahvala in priporočba.

Zabvaljujem se vsem, kateri so me dozdaj z naročili podpirali, prav srčno, in priporočujem se jim, kakor tudi sploh p. n. občinstvu, posebno č. g. duhovnikom, uradnikom itd. v daljno naročbo.

Prizadeval si bodem, vsakemu njegovo voljo po svoji najboljši moči izpolniti.

Posebno opozorujem č. duhovščino, da izdelujem tudi talarje, birete in kolarje lepo in po prav nizki ceni.

Naročila iz dežele izvršujem ravno tako vestno in pridem oddaljenim tudi na dom mere jemati.

Z velikim spoštovanjem

Franc Jesenko,

6—12 krojač v Mariboru, Pfarrhofgasse št. 15.

1—2

Oznanilo

zavoljo štipendij, razpisanih do 31. julija 1882 na kmetijske šoli v Grottenhofu za Gradcem v letnih zneskih 120 fl. in 100 fl. naj se pogleda v „Slov. Gospodarji“ šte. 17. stran 135. Prošnjo ima vsak osebno predložiti ravnatelju omenjene šole, to pa do konca julija t. l.

Mlin v najem.

Dober mlin s 4. tečaji na obstoječej vodi ob komisjskej cesti, ter daje 2 delavcema noč in dan dela (v Marija-Gradci pri Laškem), se da v najem ali „štant“.

Več pové lastnik Karol Uhlich, veliki posestnik v Marija-Gradci pri Laškem na Štajerskem. Pošta: Tüffer. 2—3

Posojilnica v Mariboru

uraduje vsaki torek in soboto.

Hranilne vloge na 5 $\frac{0}{10}$ obresti in vsakojaka plačila sprejemajo se vsaki uradni dan.

Posojila se dajejo samo v torkih.

Društvena pisarnica je v Tegetthoffovih ulicah hiš.-št. 9.

4—7

Odbor.

2—6

Oglas!

Po nižani ceni

se dobivajo **Slomšekovi zbrani spisi** pri g. izdatelji Mih. Lendovšek-u v Ptuj (Pettau) in sicer: I. Pesni po 50 kr., II. Basni in III. Životopisi po 70 kr. Pri istem oddajejo se tudi **Val. Orožnovi spisi** in to po po 40 kr. broš. izvod.